

Alles op alles voor een prik

Wethouder Alexander Scholtes maakt zich ‘ernstige zorgen’ over de vaccinatiegraad in Amsterdam. Net als het kabinet zet hij in op een wijkgerichte aanpak.

David Hielkema
Hanneke Keultjes
Harmke de Vries
AMSTERDAM

In Amsterdam geldt alarmfase één na het nieuws van vorige week. In Eindhoven zijn ongevaccineerde kinderen en volwassenen besmet met mazelen, terwijl kinkhoest het leven van vier baby's eiste. Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) meldt wekelijks zo'n 250 gevallen van kinkhoest. Een grote groei: het aantal meldingen bedroeg in 2019 en 2018 respectievelijk 120 en 91 per week.

In het Amsterdamse rioolwater zijn nog geen virusdeeltjes van mazelen aangetroffen, stelt GGD Amsterdam, maar Amsterdamse ziekenhuizen zien wel wekelijks – veelal ongevaccineerde – kinderen met kinkhoest. Vooral de groep baby's baart het RIVM zorgen vanwege het risico op ernstige ziekte en overlijden.

Zorgwethouder Alexander Scholtes deelt deze bezorgdheid: “Recent zijn er gevallen van mazelen gemeld in de regio Eindhoven. Dit brengt het risico op een uitbraak van mazelen in onze stad steeds dichterbij. Ik maak me hier ernstige zorgen over en dring er bij ouders en zwangere vrouwen op aan zichzelf of hun kinderen te laten vaccineren. Bij vragen of twijfels kunnen zij terecht bij de jeugdgezondheidszorg.”

Exacte vaccinatiegraad onduidelijk

De wethouder heeft ook goed nieuws. In een raadsbrief schrijft hij dat de wijkgerichte aanpak vruchten afwerpt. Vooral in Zuidoost, Nieuw-West en Noord, waar de vaccinatiegraad het laagst is, zijn initiatieven gestart: voorlichting in onder andere moskeeën en buurthuizen, inloopspreekuren bij ouder- en kindteams en herhaalde uitnodigingen voor vaccinaties.

Na die extra inspanningen is de opkomst bij vaccinaties omhooggegaan van zo'n 52 procent naar 68 procent. Het gaat daarbij om inwoners die langskomen voor een prik tegen bof, mazelen en rode hond (BMR), en de prik die zuigelingen en zwangere vrouwen kunnen krijgen tegen onder meer kinkhoest.

Maar Scholtes waarschuwt dat de gemiddelde vaccinatiegraad in Amsterdam hier niet direct door toeneemt. “De opkomst is alleen een indicatie, omdat iemand pas meetelt in de vaccinatiegraad als hij of zij volledig gevaccineerd is.” Pas in de zomer kan de gemeente in samenwerking met het RIVM exacte cijfers tonen.

Vanuit Den Haag klinken inmiddels ook geluiden om het vaccineren beter te laten verlopen. Staatssecretaris Maarten van Ooijen (Volksgezondheid, ChristenUnie) vindt dat meer urgentie nodig is om de vaccinatiegraad te verhogen en zegt dat ouders door ‘te veel poortjes moeten’ voor ze een afspraak kunnen maken.

“Dat kan ingewikkeld zijn als je al twijfels hebt.”

De VVD komt binnenkort met een wetsvoorstel om ongevaccineerde kinderen uit de kinderopvang te weren als de vaccinatiegraad te laag is, ook omdat kleine kinderen die wel zijn gevaccineerd nog niet volledig beschermd zijn tegen ziekten. In 2018 deed D66 een vergelijkbaar voorstel, maar dat sneuvelde bijna vier jaar later in de Eerste Kamer na discussie over coronavaccinaties.

Gesprek faciliteren

Van Ooijen is geen voorstander van verplichting en wijst op landen waar dat wel zo is, maar de vaccinatiegraad niet hoger is dan hier. Hij vreest ervoor dat een plicht ‘contraproductief’ werkt en houdt eraan vast dat ouders spreken met mensen die zij vertrouwen. “Faciliteren we dat gesprek? Hebben artsen de tijd om het gesprek aan te gaan? Daar moeten we naar kijken.”

Scholtes is blij met deze aandacht en verwacht dat het Rijk gemeenten tegemoetkomt. Zo wil Scholtes de intensieve aanpak uitbreiden, maar heeft hij daar wel meer financiële middelen voor nodig. “We nemen als gemeente onze verantwoordelijkheid voor inspanningen die eigenlijk bij het Rijk liggen. Daar hebben we wel incidenteel, maar geen structureel geld voor.”

‘Het risico op een uitbraak van mazelen komt steeds dichterbij. Ik maak me hier ernstige zorgen over’

Vaccinatiescepsis

De vaccinatiegraad in Amsterdam daalt al jaren. Volgens de recentste cijfers, uit 2022, is de gemiddelde vaccinatiegraad tegen mazelen in Amsterdam 82,4 procent en tegen kinkhoest 83,7 procent. Voor kinkhoest en mazelen moet die respectievelijk rond de 90 en 95 procent liggen om baby's en kwetsbaren vol-

doende te beschermen. De verdeling van de vaccinatiegraad over de stad wordt bovendien steeds ongelijker. In Nieuw-West is die voor bof, mazelen en rode hond op 2-jarige leeftijd naar 71 procent gedaald en in Zuidoost naar 82,8 procent. In Centrum en Zuid ligt die rond het Nederlands gemiddelde van 88 procent.